

Seguretat viària i tabaquisme: les polítiques més efectives

La llei espanyola de salut pública fa quatre anys que està oblidada

Anàlisi

VICENTE ORTÚN
CRES-UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Tal com McKeown va sospitar i Fogel va demostrar, ha sigut el creixement econòmic i la millora de la nutrició el factor amb més força explicativa en l'espectacular caiguda secular de la mortalitat. Des de mitjans del segle XIX són les mesures de salut pública, amb fonament científic a partir del descobriment de l'etiologia específica de les malalties infeccioses, les que assumeixen més protagonisme en la millora de l'estat de salut: implantades primer a l'Europa nord-occidental i Amèrica del Nord, després –i més ràpidament– a l'Europa del sud i sud-est i, finalment, a partir de la Segona Guerra Mundial al Tercer Món, amb una velocitat encara més gran.

Només en aquestes últimes cinc dècades ha adquirit un cert protagonisme l'atenció sanitària. Les sulfamides i antibiòtics s'introdueixen en la dècada dels quaranta i cinquanta, es consoliden serveis clínics preventius, com les vacunacions i, molt secundàriament, alguns cribratges. Entre els serveis clínics curatius destaquen els que van dirigits a les malalties isquèmiques del cor, el tractament de la diabetis (la insulina es va descobrir el 1921), el tractament quirúrgic de l'apendicitis, els tractaments de la tuberculosi, la pneumònia i la grip, els serveis de traumatologia i el tractament de la insuficiència renal.

Amb tota la importància que té la prolongació de l'esperança de vida atribuïble a serveis sanitaris, l'impacte més important d'aquests serveis en els països desenvolupats es produeix en l'àmbit de la qualitat de vida de la població. Es tracten la depressió, l'angina de pit, les articulacions doloroses i incapacitants, el dolor en general, les indigestions, les dificultats urinàries, les fractures, les pèrdues de visió i audició o altres condicions.

L'antecedent del Pinsap

L'informe Lalonde (Canadà, 1974), tal vegada sigui l'antecedent més conegut del Pla Interdepartamental de Salut Pública (Pinsap) que impulsa la Generalitat de Catalunya. Des d'una altra perspectiva també es pot esmentar com a antecedent la política de salut cubana, a partir del 1961, que amb un determinisme marxista, tan simple com efectiu, es

Foto: Tjerk van der Meulen / Font: Servei Català de Trànsit / Gràfic: E. Forrell

basava en la idea que si la misèria econòmica origina la misèria biològica caldrà actuar sobre la primera per millorar la segona.

Si el 80% dels determinants de la salut no tenen res a veure amb els serveis sanitaris té tot el sentit del món plantejar-se la salut en totes les polítiques, tal com també feia l'excel·lent llei 33/2011 general de salut pública, que fa quatre anys que està oblidada.

Dues de les polítiques que més han contribuït a la millora de la salut de la població catalana (i espanyola en general) són una mostra pràctica i efectiva del que el Pinsap pot impulsar. En primer lloc, les actuacions sobre seguretat viària (3.000 morts estalviades a Catalunya en només 10 anys). De la meua cohort de graduació, 4 de cada 20 van morir en un accident de trànsit.

El 1960 el nombre de morts era molt similar al d'ara quan els vehicles en circulació eren una trentena part dels que hi ha avui. ¿En quants àmbits es multiplica l'efectivitat de les polítiques per un factor de 30?

Lluita contra el tabaquisme

També han tingut impacte sobre la salut dels catalans les polítiques de tabaquisme. La mortalitat atribuïble al tabaquisme ha baixat des del seu punt àlgid amb 600.000 morts a Espanya durant el període 1978-92 però encara amb un 24% de fumadors quotidians entre la població adulta estem per sobre de molts països de la UE amb els nostres 50.000 morts anuals atribuïbles al tabaquisme. Molt per fer amb el Pinsap. —

*EXPRESIDENT DE LA SOCIETAT ESPANYOLA DE SALUT PÚBLICA I ADMINISTRACIÓ SANITÀRIA